Број 98. У Новом Саду у суботу 3. маја 1903. Година XXXVIII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро.Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију, и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе.“

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Немири у Хрватској и Славонији.

Загреб, 1. маја.

Из разних крајева Хрватске и Славоније стижу гласови о већим и мањим немирима, који су већином управљени против данашњег система, који пашује у Хрватској и Славонији.

Посета банова у Бечу, где је био у аудијенцији код самога краља, и у Будимпешти код министра председника Села и министра трговине Ланга, свакако је била ради најновијих догађаја у Хрватској и Славонији.

Бан је добио дозволу, или боље да кажемо заповест, да најстрожијим мерама угуши те немире.

Где год се појави ма и најмањи немир одмах се тамо војска шаље, а како нема доста војске, то су дошле и посаде из Граца, Љубљане и још неких места

У самом Загребу је мирније истина него што је било пре две-три недеље, но ипак су ноћу, између понедељника и уторника, разлупани од демонстраната прозори на мађарској основној школи, или да боље кажемо: на основној школи мађарских железничких чиновника. Са прозора је избачен један хитац из револвера на демонстранте. Ноћу између уторника и среде скупили се неколико демонстраната пред фабриком дувана и разлупали неколико прозора.

Људи из опозиције непрестано се још прогањају. Из Сиска су одведени у Загреб Др. Шуперина и Јанко Дујак штампар. Др. Франко Поточњак је затворен, јер је оптужен да је он дао штампати оне прогласе против бана а у ствари је бан само тражио прилике да овом човеку, свом највећем противнику, стане за врат. Код уредника „Narodne Obrane« у Осеку Др. Ивана Лорковића и главног сарадника истог листа В. Вилдера извршена је преметачина, па су обојица затворени. Тест Др. Лорковића, ветеринар Др. Радослав Криштоф, пензионисан је.

Уредници ‚Obzora‘ Пасарић, Др. Хајмерл, сарадник ‚Obzora‘ Стјепан Радић још су у затвору и канда скоро неће видети ни пресуде своје а камо ли слободе.

Загребачко државно одветништво затражило је од власти у Љубљани да им предаду Милана Марјановића новинара и члана хрватске напредне омладине и Хинка Сироватку, уредника хришћанско социјалистичког листа ‚Glas Naroda“ и још затражило је да се изврши преметачина у свима штампаријама у Љубљани, но није му удовољено.

Штампа се на сваком кораку угушује и само голо изнашање ствари и описивање догађаја заплењују се, а »Novi List« који на Реци излази, већ неколико дана, не долази.

И онако јадно материјално стање народа у читавој Хрватској и Славонији ово ће немири јако погоршати. Наплаћивање одштета, па издржавање војске, која је послана у помоћ полицији и жандармерији врло, врло тешко ће пасти јадном народу. А појаве ли се немири још у Лици где сад већ влада глад, постаће ситуација врло озбиљна.

Двадесетгодишњи греси свете се. Но последице тога греха неће пасти на онога, који га је учинио, него на сам народ у Хрватској и Славонији, а то на првом месту на саме Хрвате.

Нећемо да будемо пророци, али ко познаје добро прилике у Хрватској и Славонији тај може поуздано рећи да ће влада после можда и мало дужег времена угушити ове немире. Хрвати се сад служе задњим средством; они се хватају за сламку, но неће још дуго трајати, па кад престану ти немири, који неће ништа побољшати стање у земљи, они ће се онда запитати: А шта сада? И увидеће и узиђају и велимо уведели су још давно да без нас Срба не могу ништа урадити, но ипак неће не само да раде с нама него нас не признају. А неће још дуго времена проћи и они ће се горко кајати. Но после толиких наших преварених нада о заједничком раду са Хрватима остала је нама само улога мирне публике, али која исто тако сноси све оно што и Хрвати ако не још више. За сад доста!

— н.

Народ и његова добра.

(Из бележака покојног В. Д.)

Наређено је, да се изради нацрт уредбе за руковање народним добрима, па је требало у том правцу и радити. Како су у та добра урачунана и манастирска добра, то смо знали, да је ваљало дирнути у зољинско гнездо. Али народна корист, та светиња свију нас, налагала је, да се пође напред, те да се уреди што је вековима неуређено лежало. И тако смо се послатили и наишли на прво питање, шта треба да се уреди и на коме основу?

Пре свега је ваљало извести на чисто сама та народна добра, њихову величину и вредност. У томе правцу је и рађено па, шта се ту нашло? Нашао се највећи неред, јер, пре свега, ту није било правилнога вођења да се могла ухватити права величина имања. Нигде није било катастралне ни судске процене, да се могла оценити и утврдити права вредност тога народног блага. Према томе је требало стварати уредбу за руковање са овим имањем.

Народни сабор је изаслао своје комисије, које су изалазиле на лице места и прикупљале што треба, инвентаре, процене, уређивале економију итд. За кратко време се утврдило ово: Инвентари су били рашчишћени, преноси уређени, (догађало се то, да је н. пр. на крају године остало 330 ком. свиња а у идућу годину пренешено 30 комада итд.) економија унапређена, дугови плаћени, марва удвостручена, приходи знатно повећани, расходи смањени. Ови извештаји тих изасланстава остају као драгоцени споменици народнога рада и они испуњавају један одељак наше повеснице.

Но ту су у питању биле још две струје, а то је струја која је носила наш народ и наша јерархија Те струје су утицале на васколики рад око уређивања наше автономије у опће и око уређења управе са нашим народним добрима. У народу се дизали гласови да „треба узети све, а из противног табора је одговорено; не дамо ништа, те је ваљало ухватити праву средину, ухватити чисту истину. Па ова истина је у народним редовима рашчишћена и заузето је становиште: народна добра треба тако средити, да послуже правој цели; а та је: одржање самих добара, и и издржавање оних, који треба да се отуд издржавају, па онда потпомагање народне просвете

Из извештаја народних повереника, ви-

ПОДЛИСТАК.

Берлински конгрес 1878.

УСПОМЕНЕ ЈОВАНА ДРАГАШЕВИЋА.

Шта је Стара Србија, а шта је Лазарева Србија? — Ревиндикација. — Косовски вилајет. — Лим граница по уговору између Србије и Црне Горе. — Мемоар о увећању Србије. — Карте уз мемоар

(Наставак)

Ма колико да сам хтео, да у излагању своме останем само при ономе, што сам ја радио (чега ћу се и даље у овом излагању држати), ја овде морам да учиним један мали изузетак, а зато што ми до сада не беше познато.

Владанова књижица »Србија на Берлинском Конгресу«, и ако је изашла још 1890. год. мени до сада није била позната, а прочитао сам је тек сада, при писању ових мојих успомена.

При мом онако ненадном, ну и неоправданом и неправедном пензионисању, ја сам био у свему и за све деранжиран, и осећао сам се јако увређеним.

И за то ми је много шта, па и ова Владанова књижица, остала неопажена.

Сада пак читајући је, — а морам признати да је на длаку тачна, — ја сам наишао на нешто, што се онда радило, а ја нисам знао ма да је по својој природи требало, да ја то знам.

А ево шта је: Ја напред споменух, да не знам шта је Ристић у Бечу радио; али из ове књижице видим, да је он још у Бечу са Андрашијем говорио и о границама, које Србија тражи. Да сам то онда знао, наравно би било, да бих помислио да Ристић говори о границама. које сам ја у Нишу још обележио, и он, као и кнез, усвојили и као српску тражбину обележили, коју сад у Берлин носимо. Међу тим, по Владановој књижици излази, да је он Андрашију спомињао неку другу границу, коју Србија тражи! Па онда на што онај мој рад!? И што ми то Ристић није казао, да Србија има другачу тражбину, него што је моја, а коју он у Берлин носи.

Пошто је Андрашија казао, да граница Србије има почети од Копаоника, «на то је Ристић обележио будућу границу Србије од Гилана на Св. Илију, па обухвативши Трн и Драгоман, попео се до теснаца Св. Николе.»

«На питање Ристића о Видину, — Андрашија одговори, да то није рашчишћено, а — саслушао је жељу Србије да задобије кулски крај.»

Ја ово не разумем, у толико пре, што ће се доцније видети, да је Ристић председнику конгреса, Бизмарку, поднео мемоар са картом тражбине, оне коју сам ја у Нишу обележио и они у своји ли.

Оно, дакле што је ристић у Бечу Андрашију, а и са Швегелом говорио, свакојако Владан у својој књижици није јасно представио.

Па и у Берлин кад смо стигли Ристић јавља Кнезу, да је «Бобриков постојано за линију Гилане, Св. Илија, Снег-Поље, Ак-Паланка», док је Аустрија за линију «Копаоник, Голак, Трновац, Св. Илију, Трн, Драгоман, Св. Никола».

Ово он јвља 1. јуна, на дан, кад је конгрес отворен.

А 12. јуна подноси конгресу мемоар, у коме се говори о «територијалном увећању у границама које је Србија још пре сан-стефанског мира код Русије изнела, као своје законите ревиндикације», па изреком вели: «ако би се земља, која данас саставља косовски вилајет, сјединила са Србијом, ова би имала Дрину и Лим као своју западну границу. — Јужна граница обухватила би околину Кичева, Скопља и Егри-Паланке, а источна би обухватила Трн, Пирот, Белграчик и Видин».

А, ето, то је оно, што је утврђено у Нишу, и што, дакле, Србија тражи.

Па наставља: »Приложена карта са објашњењима одређује прецизније границе земљишта, које данас Србија тражи за себе«.

Кад се све то прочита, онда ја држим, да и други, не само ја, не може оно напред јасно разумети.

А као што ће се даље видети, и цела да-

дело се, да приходи народних имања према приходима суседних имања стоје као 1:4. дакле, да страна имања носе четири пута толико, колико народна имања. Па чак после долазе несавесни рачуни 1.200 фор. за рибу у једној годишњој половини, заклано 18 дебелих свиња а издато 900 фор. за сланину, било 4 коња, па 2 дата у промену, те остало још 2 итд.

Дакле све су ово били важни мотиви за нужне реформе око управе са народним имањем. Према томе она струја у народу је била оправдана, па су биле оправдане и све нужне и предузете мере, које је сабор предузимао. Сабор је ту струју у народу свео у њене природне границе, утврдио је основу за рад, па да је све тако и изведено, рад би био с успехом крунисан. На томе основу израђен је и нацрт за руковање народним добрима, тај је после још и поткресиван на народну штету, али и опет није постао законом, а ево зашто:

Народно право, интереси његови, цркве и њених представника налагали су. да се народна добра среде, те да послуже цели, којој су намењена. Али, рђаво стање у коме су се та добра налазила, заповедало је да све то уреди, дакле очекивало се да ће се ту заложити читав народ. Но наша јерархија је тражила да све остане по старим, те се упустила у борбу са народом, па и са својим и народним обзиром. За тим су у ту борбу увукли неке свештенике и световњаке, а кад се борба у сабору свршила потпуним њиховим поразом, они су се прихватили жалосних средстава, а та су: тужбе и потказивања. Ту се ишло тако далеко, да је један угледан државник рекао: кад би ко хтео да оцени српски народ по тужбама његових калуђера, тај би га најлошије морао оценити.

Вредно је забележити да су се у том по све видно изузимала 4 свештена лица: архимандрити Теофан Живковић, и Гедеон Цветић, који су у управи излазили народу на сусрет и признали му што је његово. Први је много важио у начелним питањима и у деоби с Румунима. Други је много допринео, да се сама управа практично уреди. Затим проте: Беговић и Ђорђе Бранковић, први је износио важности и права живе цркве, а други је доказивао нереде у управи око народних имања. Ова четири примера су импоновала горе и доле у добу прелома између народа и његове јерархије.

* * *

Вели се, да у животу једнога народа иде коло наоколи, па као да се то коло и кад нас окренуло. Време, које се у горњим редовима црта као да се повратило, а да ли ће се сада коначно уредити ствар народног имања? Оставимо нека дела одговоре на ово питање.

С.

Наше огледало.

Под овим насловом донели смо у „Застави“ неколико пута званичне податке, како исељавање из Угарске у Америку непрестано ужасном брзином расте. Пред нами су сада опет најновији подаци и те голе цифре говоре толико, да је излишно сваку реч рећи. Ако овако устраје и на даље, онда ће заиста по Угарску наступити дани, по оном: друмови ће пожелет Турака, ал Турака више бити неће.

Истина да су и влада, и јавно мнење и многи политичари Угарске већ прозрели опасност, која прети Угарској од све јачег исељавања. Но на жалост истина је и то, да се било из политичких, народносних и шовинистичких обзира неће да приступи правом леку. И све што се предузме то је ил половно, површно и празно, да се већ осведочило, е се таквим мерама не може стати на пут исељавању. У појединим срезовима, и то махом и у чисто мађарским, при регрутовању утврђује се, да преко половине војних обвезника нема, јер умакоше у Америку ил другде. Сваки дан скоро доносе листови, како исељавање ужасно расте, како се не крећу само појединци ил по некоје породице, већ и читаве општине скоро. И при свем том неће да се одбаце сви други обзири на страну те да се овом ужасном злу сагледа право у очи и приступи правом лечењу његовом. А тај је лек тако јасан. Учинити све што може, да се стане на пут економском и материјалном пропадању народа, да се спречи стварање пролетеријата и бескућника. Јадно ли нам је престављање велике силе, кад народ од тешких терета гомилама бега у свет са свога огњишта. И која нам је вајда од шовенства кад несравњено већи број бега у Америку и другде, а што нам шовенство ни стотинитим делом накрмити не може. Но да пређемо на најновије податке.

Из Аустрије и Угарске иселило се у Америку за десет месеци, 493.425 душа, а за истих девет месеци прошле године иселило се било 370.000 душа. Аустро-Угарска је за последњих девет месеци умножила становништво Америке са 123 234 душе, прошле године за исто време са 105 084 душе. Званична статистичка година се рачуна у Америци од јуна до јуна. Прошле године се иселило из Аустро Угарске у Америку 171.987. Сравнимо ли саразмер прошле и ове године, и узмемо ли да ће се ова година закључити тек за три месеца, то се на сигурно може претпоставити, да ће се у средњу руку концем ове године иселити из Аутро-Угарске најмање 210.000 душа.

Истина нема појединости, колико се селило из Аустрије, а колико из Угарске. Но узмемо ли званичне наше податке за 1901.—1902. годину, видићемо ово: Из Аустро Угарске иселило се те године свега у Америку 171.000 душа, од тих је било само из Угарске преко 100.000 душа. На основу тога ове ће године бити од 210.000 најмање 120.000. Додамо ли пак да је на жалост већ утврђена жалосна истина, да је сеоба из Угарске, нарочито ове године узела велики обим, а да у Аустрији приметно слаби, то се нећемо ни најмање пребацити, ако рекнемо да ће се ове године иселити из Угарске најмање 150.000 душа само у Америку.

Да споменемо овде још само једну цифру. — Последњих година до јула 1902. год. иселило се из Аустро Угарске у Америку 1,345 978 душа, додамо ли још ову годину, тај број п р е ш а о је већ 1 500.000, а од њега приметно већи број отпада на Угарску. Узмемо ли још, да се становници Угарске селе у већој мери и у друге државе европске, онда нам је јасно, колико у г а р с к и х синова сваке године напуштају своју домовину. И то напуштају због невоље и глади ту „житницу Европе,“ како Угарску иначе зову.

Крајње је време да и држава, и јавно мнење и друштво и сви најозбиљније приступе правом лечењу овог зла. Оци државни и ви други позвани, зар не увиђате оно велико зло, које нашој домовини прети од исељавања?!

β.

Догађаји у Старој Србији и Мађедонији.

Покољ хришћана.

Из Берлина јављају, да и ако са турске званичне стране покушавају, да побију све оне вести, да су фанатични муслимани на више места у Ст. Србији и Мађедонији, приредили прави покољ међу хришћанима, то се ипак утврдило, да су те вести истините. Овај покољ хришћана био је нарочито ужасан у Битољу. Силе се спремају да порту још једном најстрожије опомену, да такове покоље спречи.

Турци на Пећ.

Турци још нису ушли у П е ћ, као што су били јавили, јер веле, прикупљају још војске. Али, пошто маршал Омер Ражди паша има довољно војске, мисли се, да Турци одуговла-

---

ља радња о граници истиче из те тражбине (у Нишу начињене и усвојене.)

Карта, за коју Ристић у своме мемоару вели, да је приложена, то је та, коју сам у Београду израдио, и ево је, да се види све, шта је на њој обележено било. Она је државни акт, и има своје вредности за историју.

Сад хајдмо даље.

12. јуна Ристић је предао свој мемоар Бизмарку, заједно с картом, на којој су биле тачно обележене наше тражбине (оне у Нишу усвојене), а кроз два дана већ ме зове и говори ми:

»Нашу тражбину нико, ама баш нико ни да чује; сви су противни, а изречно с једне стране Аустрија, а с друге Русија, и не узимајући у рачун Турску, чије се коже једино тиче. Аустрија нам не да ни педља од земље, коју она рачуна као »сферу својих интереса«, а Русија још мање на источној страни. Аустрија вели, да српска граница може почети тек с Копаоника, ни педља западније, а Русија нам даје једва до Ак-Паланке.«

Док је Ристић то говорио а говорио је тоном заиста тужним, мени је у грудима врио гњев; па кад сам осетио, да сам гњев колико толико угушио, ја му, готово промуклим гласом, рекох:

»Можда они сматрају то као своје земље, па их не дају нама«.

Ристић ће на ту, више шаљиву него озбиљну, али свакојако јетку примедбу, казати ми доста забринутим тоном:

»За Аустрију још би се и могло веровати; али за Русију ја не само да сумњам, него не верујем.«

Па ви нисте чули, јер сте били горе, те сте неприступни јавном мњењу; али ја — ја сам из уста неколиких виђенијих Руса у првом нашем рату чуо, како су по неком и неком чиновнику нашем поласкали: »Ви будете губернатор наш.« Ја истина нисам толико глуп, да овако личне изјаве узимам као меродавне; али нисам ни толико наиван, да ми цело њихово понашање (овде не мислим на просте Русе) не пада врло сумњиво у очи. Знао сам ја још пре рата политику и тенденцију Черњајевљеву, коју ви ваљда и данас још не знате; али да је он (и његови) више Бугарин него Рус, то ми још ни је јасно, тек — ја имам, — нећу да кажем разлога, јер сам сувише мали, него слутњу да нам ваља бити на опрези.«

»Но, а шта је то, што сте ви о Черњајеву знали?«

«Ја овде, и сада, не могу и нећу да вам причам о мојој мисији у Букурешту односно бугарских комитета (ово нису били познији македонско-бугарски комитети), те да вам изнесем где сам како и шта дознао о Черњајеву; него само ћу вам то рећи, да је он, као чисто оруђе Игњатијева дошао у Србију, да ослободи Бугарску, па ако се баш не узмогне, онда да у рат за ослобођење Бугарске увуче у Русију; а Србија — у случају ако Русија неби заратила — ако би нешто страстрадала, то би ишло у прилог Бугарској, коју он рачуна до Мораве. Ето то сам о њему сазнао. И зато сам, кад је изишао указ да је он српски ђенерал, одјурио био Лешјанину, пошто се ја лично са министрима не познајем, а он вам је једанпут био и колега — па сам му рекао ово: Отиди — а ти боље знаш коме треба — па кажи, кад су већ слудовали (извините за ову неупутну реч), те су Черњајева узели за ђенерала, онда, ако буде рат, нипошто да му се команда не да на Морави, него на Дрини. Па, ако би те упитали зашто?, онда нека зову мене, да им ја кажем. — Лејшанин, како га је Бог мирољубивог дао, није смео да то каже, а — за мене лично — и боље је било, јер ја сумњам, да према ондашњем расположењу не би био стрељан...»

«Но, то ваљада неби било,» рече Ристић, «а што се осталога тиче ја, и ако сада налазим, да је и томе могло бити нешто и истине, ипак сумњам, да би се Черњајев, таке улоге примио!»

«Ја немам шта више да кажем,» одговорим «али много, много ми је сумњиво, како ли ћу да назовем, то руско званично држање према нама, отимају нам и оно, што смо оружјем задобили. — «Дакле, наш пројекат за нову Србију сасвим пропао?»

«Сасвим и код свију, али (незнам шта је са овим Ристић мислио, ваљада да ми задржи вољу за даљи рад на томе) он је пропао по-

че насилни улазак у Пећ, то најљуће гнездо Арнаута, што још преговарају са њиховим вођама из Пећи, не би ли се они покорили.

Одликовање битољског валије.

Султан је одликовао битољског валију царским поздравом и именовањем за војеног заповедника битољског вилајета.

Нове мобилизације турске војске.

Опровргава се вест о новим мобилизацијама турске војске.

Арнаути убијају Србе

Из Приштине јављају: У Луђској Реци нападнуше обесни Арнаути на Ђорђа Гвоздића, тамошњег домаћина и убију га. Убице нису кажњени, него се сербез шећу по Косову Пољу.

Арнаути у Плаву и Гусињу.

Из Митровице јављају: У Плаву и Гусињу се Арнаути још буне против увођења реформа у Старој Србији, и зато је једно одељење турске војске отишло из Ђаковице у Плав и Гусиње, да растера агитаторе, који подбадају Арнауте на отпор против реформа.

Бомбе и оружје у селу Маркову.

Из Приштине јављају: Неко је доставио турској власти, да у селу Маркову, код Штипља, има прикривена оружја и динамитских бомби. Војска је јуче у вече посла то село и заиста нашла у Маркову повећу количину оружја и бомби.

Сукоб у селу Јелчу код Ђаковице.

Из Скопља јављају: По вестима из Ђаковице дошло је у селу Гелчу до крвава сукоба између турске војске и Арбанаса. Седам кућа је оборено. Од Арбанаса је погинуло 12 момака и многи су рањени, а од низама 4 војника погибоше и неколико су рањени.

Бој код Кратова.

Из Скопља јављају: Вест, која је још јуче стигла амо, а о којој Хилми паша није био *одмах* извештен, данас се потврђује. Код Кратова сукобила се јака комитска чета са једним табором турске војске. Бој је дуго трајао и на послетку је низамима пошло за руком, да опколе комитетску чету. Даље појединости још су овде непознате.

Похапшени бугарски учитељи.

Из Тетова је данас стигао глас у Скопље, да је турска полиција ухапсила све бугарске учитеље у Тетову, јер су се веома компромитовали, одржавајући везе са комитетским четама и радећи на преврату у Старој Србији.

Судари Арнаута и војске.

Војска, која долази у Скопље, добро је одевена и наоружана је новим Маузеровим пушкама. Мула Сулох, један од вођа незадовољних Арнаута, ухапшен је јуче у Штипљу. У Даљи је порушена арнаутска кула од турских низама. Арнаути су се повукли у планину, чим су спазили војску. У кули није никога било.

Најновије вести.

Скуп бугарских учитеља издао је проглас на сва учитељска тела у иноземству, у коме протестују против истребљења Бугара и њихове културе у Мађедонији и траже, да влада интервенише, да страни драгомани присуствују турским судским расправама против Мађедонаца.

Бугарски митрополит Герасим из Струмице, за кога је Порта већ више пута тражила од егзарха да га оданде уклони, а егзарх је то увек одбијао, сада је ухапшен. Поговара се такође, да су многи похапшени у Битољу и Серу.

Код Џумаје (близу бугарске границе било је јаког окршаја. Становништво је пребегло у Бугарску.

Пуковник Јанков, који је хтео да пређе у Мађедонију, задржан је на граници и отправљен у Софију. (Биће да је то све у споразуму са бугарском владом).

Догађаји у Хрватској и Славонији.

Оно, што је Бан изјавио о догађајима и немирима у Хрватској и Славонији, а што смо и ми у једном телеграму саопштили, говорио је он дописнику будимпештанског „Neues Pester Journal«-а, које новине он обично употребљује, кад дође у теснац, па хоће да у своју корист упливише на мађарске политичке кругове. И сувише је уочљиво оно баново тврђење, да у народу нема незадовољства. О томе се сам народ већ толико пута, па и сада, и сувише јасно изјаснио, а шта тај народ све трпи од чиновништва које не поштује ни закон ни његова права, и то је већ довољно позато. С тога не би требало да бан хвали себе и своју управу; нека он то допусти другима, ако збиља има што за хвалу. Узев у обзир она силна хапшења и прогањања, ону множину жандармерије и војске, а богме, и велике озледе толиких грађана; те оне мртве главе и. т. д. не изгледа баш да је тај народ — задовољан.

Јављају из Осека, да је полиција ухапсивши уредника »Народне Обране« дра Лорковића и одговорног уредника Вилдера, забранила даље излажење листа, док се не именује нов одговорни уредник. Све поштанске пошиљке (писма и новине,) адресоване на тај лист, имаће се од сада предавати судбеном столу.

У Загребу полупали су прекјуче прозоре на дуванској фабрици. Тамо су ухапшени два штампара „Хрв. Права« и правник Бобинац. Из Загреба је отишла једна компанија 16 регименте у Пакрац.

Таста ухапшеног уредника Лорковића, владиног саветника дра Криштофа, шефа ветеринарства, пензионисала је влада.

Пошто се опазило комешање у народу у Великој Горици, послана је тамо из Загреба једна компанија војске. За свако оделење војске, које се пошље у побуњене крајеве, дође одмах допуна из Љубљане и Граца.

Сисачки градски заступник Цупак, који је ухапшен ради тамошњих изгреда, допраћен је у загребачки судбени сто.

Услед немира, који су се догодили прекјуче у ноћи нападајима на железничке станице у Бакру и Пласима послане су тамо — по вестима »Нове Пресе« — засебним возом две компаније пешака. У Сушаку су се у ноћи од прекјуче обновиле демонстраније, које је тек војска могла угушити. Много их је ухапшено.

Политички преглед.

Угарски сабор. У седници од четвртка пре дневног реда устао је Холо, што је војна музика при дунавским свечаностима свирала химну „Готерхалте“. Вели за мин. председника да је изгубио објективно и истинито пресуђивање догађаја и политике. Сел је одговарао но левица га је прекидала лармом, да се чешће његове речи нису чуле. Десница му је бурно пљескала а левица је подругљиво довикивала: Хох. За тим се прешло на дневни ред на расправу о квоти.

литички, али научно није, јер неколико њих (по свој прилици из војничке комисије) рекоше ми, можда само да ме ублаже, да је и научно и војнички био врло смишљен.»

«Кад је пропало оно што вреди, на што нам оно што невреди; то је баш лоша утеха ако је то хтела да буде,“ одговори Ристићу.

«Него,» рећи ће Ристић, «одмах правите други, само не смете почети ограничавање са вога западнијег места, него тачно са Копаоника, а за остало ви већ знате (јер ми је у неколико наговестио) шта Руси дају, а шта Аустрија, па сад гледајте како знате.»

«Ја се морам чинити,» рекнем, «као и да не знам њихове намере, али тек да не буде ненаучно.»

И сутра одмах предам Ристићу нов обележај.

Али Андрашија, а ваљада и његов војнички делегат, зацело су мислили, да ћу ја (т. ј Ристић) поћи међом нишкога пашалука, те са Копаоника изићи на планину Марицу (на чијет је превоју Преполац); али ја, држећи се срого Копаника, пођем његовом најјужнијом граном, те на међу ново-пазаркога пашалука, одакле водомеђом Лаба и Ситнице сиђем на Лоб, у његову теснацу код села Врањег Дола. Прешав Лаб, попео сам се на Грапашницу и после даље.

(Наставиће се.)

Нови Сад, 2. маја.

Најновије о немирима у Загребу.

При закључку листа добили смо из Фијуме ове редове: У врло многим местима Хрватске и Славоније избијају сваковрсни покрети. Они немају правог јединства у форми, јер једни се буне против једног, други против другог али као да је све скувано на једном огњишту. У Пласе је стигла војска, јер сељаци из околине хоће да развале железничке шине. У Сушаку траје већ неколико ноћи демонстрација, те су јуче на ноћ, кад је стигао велики жупан, предузете најстрожије мере.

Вести из места и са стране.

Позив на претплату. 1. маја о. г. отварамо нову месечну претплату на „Заставу“. Цена је на месец дана 2 круне 40 пот. Уједно учтиво умољавамо наше пошт. претплатнике којима крајем априла истиче претплата, да изволе исту за времена, за месец мај обновити, како не би у шиљању листа до прекидања дошло.

Администрација „Заставе“.

Парастос Шчербинин.

На ђурђев дан држан је, после св. литургије, у парохијској цркви у Рајићу помен Глигорију Шчербини. Мјесни парох сјетио се рада брата Руса за српски народ на Косовом Пољу. По свршетку бесједе сав народ, а бјешега пун храм, узвикну у три пута: Бог да га прости и помилује! на шта пјевачи отпојаше: Вјечнаја памјат!

Из Гор. Средице, у Хрватској, пишу, да је и тамо на периферији српскога народа држан парастос Шчербини. Честити јеромонах А. Поповић изговорио је сходну беседу, а народ отпјева вјечнаја памјат брату Русу, који паде као жртва за слободу потиштене браће у Старој Србији.

Одликоване земљорадничке задруге.

Савез српских земљорадничких задруга утврдио је, да су српске земљорадничке задруге у Бегечу и Чаглићу, показале најбољи успех те им је свакој досудио награду од 100. круна. Тих 200 круна добио је савез од Паје пл. Еремића, да их подели на две српске земљорадничке задруге, и то једној из уже Угарске а другој из Хрватске и Славоније, које су најбољи успех показале. Према томе савез је одликовао две речене задруге.

Мостарски митрополит.

„Цариградски Гласник“ јавља: „Пре неки дан св. Синод, усвојивши кандидацију архимандрита др. Петра Зимоњића, професора богословије у Рељеву код Сарајева, а да би се сачувала формула о силаску светога Духа, форме ради додала је још два кандидата, архимандрита г. Иринеја, професора у богословији на Халки и арх. Агатангела, престојника цркве у Цубалији, и прошлог уторника сви синодални, сишавши у патријаршиску цркву св. Ђорђа и призвавши св. Дух, изабрали су за митрополита арх. г. П. Зимоњића. Рукополагање изабраног кандидата извршиће се у Сарајеву.

У српској вероисповедној школи чивутско стовариште машина, веркштат и друга чуда.

Пишу нам из Модоша: „Одавде из Модоша ретко се чује глас, а и кад се чује што — не чује се најбоље... Тако је сад издата српска школа за чивутско стовариште машина и сад се ту праве кшефтови као на каквом вашару... а иначе су отворили као неки веркштат и купи се сад Чивутарија женска у тај освећени дом. Српски „поп“ каже Србима, да ће он држати парастос Кошутама и поред затворених црквених врата. Председник опет „удесио“ био лепо са једним Швабом подузетником, да изда тороњ истом на оправку за 900 круна, а кад је одбор захтевао да се стечај распише, он каже: не треба, „трошак је“ (наравно 90 новчића за оглас у „Застави“) Али, кад је у теснац стеран због тога, што се исти подузимач хвалио како кад он плати 100 форинти, сваки посао он добије он пристане да распише стечај, али мајстор се бајаги посвађао с перовођом и онда он расписао стечај и казао: биће „у недељу лицитација“, а у коју недељу, то је излишно рећи — јер овако кад се не зна, неће нико доћи — и он је ипак успео шта је хтео. Но преварио се у рачуну. Из Бечеја је Србин Живковић брзојавно упитао, кад ће бити лицитација — и они су морали одговорити. Лицитација је одржана и Живковић је добио посао за 500 круна. Из Кикинде је опет ђуканов поднео призив против неправилно расписаног стечаја. Конзисторија

наређује, да се распише нов стечај... Попа и презеш опет веле: они нама не заповедају с нашим новцем и издали су, поново, и други посао истом мајстору на оправку, за који су се они онако без лицитације погодили. Иначе, што се тиче рачуна у црквеној општини, признаје и сам попа, да га језа хвата... Ето таки вам је „хаос“ код нас у Модошу. Има ли томе лека?

Народни пријатељ.

Почасни члан хавајског друштва.

Милана Павлова Јовановића, у Вуковару, (Срему) изабрало је хавајско исторично друштво у Хонолулу америчким сједињеним државама — на својој задњој седници за свога почасногa члана.

Стејин у Рајхенхагу.

Из Рајхенхаа јављају да је тамо стигао бивши председник бурске орањске државе Стејин. Стигао је тамо заједно са децом и женом и са бурским генералом Шилом.

Велики штрајк.

У Њу-Јорку штрајкује до 100.000 радника грађевинара тако да су силне грађевине са свим обустављене. Скоро сви дунђери, радници, који копају земљу, киријаши, који вуку материјал и цигљари не раде. Мноштво полиције је спремно да одржи мир и ред.

Туча у цркви.

У цркви париског предграђа Обервинер дошло је до велике туче, што је више социјалиста прекидало свештеника у предиковању. Полиција је позвала свештеника, доминиканца (калуђера), да сиђе са предикаонице, што је он и учинио. Ухапшено је 20 особа.

Неговање зуба у школске деце.

У Бечу је код намесништва држана анкета о неговању зуба у школске деце. При расправи о потреби тог неговања изнели су лекари своје назоре, који смерају на то, да се већ у деце почне пазити на правилно и редовно неговање зуба, јер је ужасно велики проценат оне деце, која немају здраве зубе, па да с тога треба већ у основној и грађанској школи, школски лекари стално да прегледају деци зубе, чиме би отклањали за времена кварење истих, и научили децу на чисто држање зуба. Здрави зуби су први и главни услов за добро варење јела у стомаку.

Брзојави „Застави.“

Стигли 2. маја.

Сабор.

Будимпешта. Пре прелаза на дневни ред, рефлектује посланик Пихлер на јучерањи говор Томашићев, који да је говорио за ексцесе у Хрватској. Протестује против Томашићевих разлагања, да би главни услов био мађарски језик у војсци. Према мађарском (?) народу од 20 мил. броји хрватски народ од прилике толико душа као четир највеће вароши Угарске, а у поседу је беспримерне самосталности. Ствар је части, да Томашић даде тачна разјашњења о томе, ко су подстрекачи хрватских изгреда и откуда новац, којим се исти подстичу. Ко шиље новац за хрватске немире, влада, или пучка странка? На левици ларма; виче се: Ко даје на то новаца?

Хапшења.

Осек. У Ђакову је ухапшен обзораш Шушњар, на кога су били адресовани они револуцијонарни плакати, који су на пошти запљењени. У Нашицама ухапшени су фармацент Шифер и порезни официјал Врбањац, што су замазали грб на порезном звању. Врбањац је одмах дигнут са звања.

Патријарх Георгије на дворском балу.

Будимпешта. (Од нашег нар. извештача). На ноћашњем дворском балу краљ није ни ословио патријарха Георгија.

Демонстрације у Сушаку.

Река. Како демонстранти прете многим угарским поданицима, који живе у Сушаку, те се ови сви селе у Реку. У Сушаку су предузете строге мере да се успостави ред.

Збор словенских ђака.

Беч. До 300 словенских ђака одржали су збор, на коме су тражили да се у Љубљани подигне словенски универзитет. Изразили су и своје симпатије за мађедонске Србе и Бугаре, који се бору за слободу.

Трговина.

НОВИ САД, 1. маја 1903. године. Пшеница прве каквоће нова 7 фор. 40—— н. Пшеница средња 7 ф. 20—30 н. Пшеница лакша роба 7 ф. ——— н. Напо лица — ф. н Јечам 6 ——— ф. Зоб 5·60—80 ф —— н. Кукуруз у зрну 6 ф. 10—20 — н. у зрну нови — ф. ——— у клипу — ф. ——— н.

Маст 76 фор. Сланина сува 76 фор. дебела паљена 76 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	46—48 нов.	живе
„ средњи . .	44—45 нов.	мере
„ лаки . .	40—43 нов.	

Све од 1 килограма.

Теоци .	30—35 нов. по клгр	
Јагњци	5—14 по пару фор.	
Овци .	——— по пару фор.	

*

Стање воде под Новим Садом.

30. априла било је . . . . . 3·88 мет.
1. маја било је . . . . . 3·89 мет.

*

ВЕЧ, 12. маја 1903. по р. (Оригинални извештај са марвеног вашара на св. Марксу од фирме Т. Бајић и Ђ. Остојић.) На данашњем вашару било је пријављено 11149 к., дошло је 5161 к. млађе врсте, 5478 к. угојених мађ. соја. — Свега 10639 к. дотерано.

Трговина је била трома.

Продавало се:

Прима роба	114—116	пот. изнимно 123 пот.
Средња „	110—112	„
Лакша „	96—106	„
Сремска „	110—113	„
Назимад „	74— 93	„

Цена је сланини 134—136 кр.
„ „ масти 150—154 кр. Све од 100 кгр

*

Вашар рогате марве.

На данашњем вашару рогате марве беше дотерано свега 4870 комада, од којих беше 4211 угојених и 654 комада мршавих.

Трговина је била трома.

Немачке прима —	79—85 пот.
Слабије — — —	72—74 „
Мађарске прима —	63—73 „
Средње — — —	54—58 „
Бикови немачки прима	63—71 „
Бикови немачки слабији	53—61 „

од 100 килограма живо мерено, изузимајући потрошарину.

*

Званичне белешке будимпештанске берзе.

1. маја (14. маја).

Поред умерене понуде и слабе прођецена је пала за 5 пот. У промету је било 12.000 метарских центи.

Пшеница банатска, продано —— каквоћа по хект. д 76 до 82 цене од 50 килограма — кр. — пот. до — к. — пот. потиска, продано 3150 м. каквоћа по хектолитру од 78 до 82 цена од 50 килограма од 7 кр. 82 пот. до 8 кр. 25 п. шајтанска, продано 1200 м. м. каквоћа по хект. од 95 до 80 цена од 50 килограма од 7 кр. 52 пот. до 8 кр. 02 п.; бачка, продано 2750 м. м. какв. по хект. од 76 до 78, цена од 50 кр. од — кр. — п. до 7 кр. 12 п. Све на три месеца.

Раж, 350 продано м. м. цена од 50 кгр. од 6 кр. 70 п до 6 кр. 82 п.

Јечам, продано 100 м. од 50 кгр. од кр. п. до 6 кр. 12

Зоб, продано 200 м. м. цена од 50 кгр. од — кр. — п до 6 кр. 15 п.

Кукуруз продано —— цена од 50 кгр. од — кр. — п. — кр. — п.

Репица, цена од 50 кгр. од 10 кр. 70 пот. до 11 кр. 10 пот.

Проја, од 5 кр. 75 п. до 6 кр. — п.

Маст, 50 кгр. 71 кр. 50 п. до 72 кр. — п.

Сланина, 50 кгр. 6 кр. — п. до 6 к. 50 п.; сушена 62 кр. — пот. до 62 кр. 50 п.

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи.

Дукати	11 кр. 32 п
Наполеондори (20 франака)	19 кр. 06 п.
Угарска златна рента (од 100 круна) . .	121 кр. 25 п.
Угарска крунска рента	99 кр. 50 п.
Аустријска златна рента	121 кр. 25 п
Немачке државне марке (од 100 мар.) .	117 кр. 10 п
10 фунти стер. (мењачки курс у Лондону)	239 кр. 70 п

Терминска продаја (шлусови).

Жито за мај 1903.	7·57 7·58
Раж за октобар 1903.	6·46—6·47
Зоб за октобар 1903.	5·49—550
Кукуруз за мај 1903.	6·48 -6·49

Јавна захвала.

Свима пријатељима и познаницима, који су учествовали при тужном спроводу нашег мужа, оца, деде итд.

Сергије Тапавице

изричемо из дубине срца најтоплију захвалност.

У *Новом Саду*, 1. (14.) маја 1903.

У име ожалошћене породице
Др. Ђорђе Тапавица.

ПРИПОСЛАНО.*)

Отворено писмо

ГОСПОДИНУ ДОКТОРУ

ПОЖАРЕВУ,

СУРЧИН.

Позивам Вас, да ми у року од 8 дана докажете све оне увреде данас изговорене, јер сам спреман на исте одговорити и неистинитост истих доказати.

У Сурчину, 1. (14.) маја 1903.

Ј. Матић,
парох.

329

*) За ствари под овом рубриком не одговара уредништво ни у ком погледу.

Комплети „Невена“ за 1901. и 1902. год. укоричени, могу се добити по 5 круна у администрацији „Невена“ у Новом Саду.

Рибји паприкаш!

Сутра у суботу 3. (16.) маја држаће се у гостионици код

„ФРАЈШИЦА“ — РИБЈИ ПАПРИКАШ.

За добро вино и јело, као тачну и солидну послугу, јамчи познати од дуже времена бивши цалкелнер код три круне а сада гостионичар код „Фрајшица“

1—1 330 **Јоца Кополовић.**

Kihirdetés.

A Mosorini anyakönyvi kerület alulirott anyakönyvvezetője kihirdeti, hogy:

1. Prugity György (Gyóka), ki családi állapotára nézve: nötlen és a kinek vallása: görög keleti, állása (foglalkozása): földmivelési napszámos, lakóhelye: Mosorin, születési helye: Mosorin, ideje: 1876. évi október hó 13. napja s a ki Prugity Arcadius (Arkadije) és Csenejacz Káta törvényes házastársak és mosorini lakosok fia.

2. Bacsikin Angyalka (Angelina) ki családi állapotára nézve: hajadon és a kinek vallása: görög keleti, állása (foglalkozása): háztartás, lakóhelye: Rivicza, születési helye: Taras, ideje: 1882. évi szeptember hó 30. napja s a ki Bacsikin Miklós (Nikola) és Blázsity Lyubicza törvényes házastársak és riviczai lakosok leánya egymással házasságot szándékoznak kötni.

Felhivatnak mindazok, a kiknek a nevezett házasulókra vonatkozó valamely törvényes akadályról vagy a szabad beleegyezést kizáró körülményről tudomásuk van, hogy ezt alulirott anyakönyvvezetőnél (helyettesnél) közvetlenül, vagy a kifüggesztési hely községi elöljárósága (illetőleg anyakönyvvezetője) utján jelentsék be.

Ezt a kihirdetést a következő helyen kell teljesiteni, u. m.: Mosorinban és az Ujvidéken megjelenő „Zásztava“ lapban.

Kelt Mosorinban, 1903. évi május hó 14. napján.

Eremics Milán s. k.
anyakönyvvezető.

Објава.

Потписани матричар мошоринског матрикулашког среза објављује, да:

1. Ђока Пругић, који је по свом породичном положају: момак, а који је вере: православне, занимања: земљоделски надничар, боравиште: Мошорин, место рођења: Мошорин, година и дан рођења: 1876. 13. октобра, а који је син: Аркадија Пругића и жене му Кате рођене Ченејац, мошоринских становника.

2. Ангелина Бачикин, која је по свом породичном положају: девојка, а вере: православне, занимања: домаћица, боравиште: Ривица, место рођења: Тараш, година и дан рођења: 1882. 30. септембра, а која је кћи: Николе Бачикиног и жене му Љубице рођене Блажић, становника у Ривици — желе ступити у брак.

Позивају се сви они, који би знали за какву законити препреку, што се односи на женике, или за какву околност што искључује слободни пристанак, да то пријаве потписаном матричару оног места, где се ово јавно обнародује.

Ово се има објавити у општини Мошорину и у новосадском листу „Застави“.

У Мошорину, 14. маја 1903. год.

Милан Еремић с. р.
матричар.

1—1 326

ШПЕЦЕРАЈСКА РАДЊА

МИРКА ЋИРИЋА

у МИТРОВИЦИ

ПОТРЕБУЈЕ ЈЕДНОГ

МЛАЂЕГ СПОМОЋНИКА,

који одма може ступити. 322 2—2

Пробуђена савијест.

Роман **Ал. Н. Будишчева.**

С руског иревео Вељко Лукић-Новица.

(Наставак.) (37)

Он изађе у авлију. Из црних облака сипаше ситна киша као бисер. Вјетар тужно фијукао између зграда. Од баште ширила се влага. Беркутов упутио се преко авлије, и изненада спази на једном прозору блиједо лице Зоје Григоријевне. Прозор бјеше отворен, Беркутов пође онамо.

— Здраво и збогом, — рече он, прилазећи к прозору и скидајући са кудраве главе малу капицу. — Овај час био сам код проконзула и узео тродневни допуст.

Зоја Григоријевна сједила поред прозора и читаво лице њено одаваше неки умор. Била је у плавој капици.

— Одлазим на допуст и никад вас више нећу видјети, — говораше јој Беркутов стискајући њену красну руку.

— А зашто? запита Зоја Григоријевна, подигавши уморне очи. — Ваљада ћете се послије три дана вратити?

Беркутов слеже раменима.

— Ко зна? За то вријеме могу се разбити у парампарчад. Та ја сам ледена санта!

Он се осмијехну окрајцима обријаних усница.

— Јесте ли чули да је Трегубов убијен? — запита он послије часка. Човјек срачунао, одузео од јединице јединицу, и доби мјесто нуле двјеста хиљада као резултат. Та, то је глупост! Али онда уграби од њега други човјек тијех двјеста хиљада, и ономе оста као резултат нула! Математици је дакле дана задовољштина. То се и морало доказати!

— Ко сте ви? — изненада запита Зоја Григоријевна, погледавши Беркутова уморним очима. Њено се блиједо лице рељефно испољило у собном сумраку.

— Ја? — осмијехну се Беркутов. — Ја сам — анђео Велзевуљев, чедо мрака и кавге, мач сатанин! — говораше он подругљиво. — Ја сам освета људске неправде, ја сам људска патња, стар сам пет хиљада година, и да не бојадишем косе, био бих сијед као овца. Једна ми је пола косе сасвијем сиједа, а друга плава, као ваша.

Беркутов заћута. Зоја Григоријевна слушала га пажљиво, не скидајући уморна погледа са његова лица. Он продужи:

— Недавно сам чуо причу о „Црном и Свијетлом“, причао ми је неки пијани трговачки синовац. И прича ми се та свидјела. Тек свршетак њен учини ми се да је скроз неистинит. Почујте. Пијани трговац причаше ми: Прије свију вијекова владао је земљом Црни, а небом Свијетли. И људи су онда били као звијери, скитали су се по шумама и пустошима и убијали један другог за парче хљеба. И савијест их није мучила због тога. Она је била мртва. Но Свијетли сажалио се над људима и поче им давати о себи знамења. И послије сваког знамења постадоше људи свјетлији душом, а власт Црнога пољуљала се. И напошљетку Свијетли сиђе сам на земљу и оживи људску савијест. Од тог доба не могу људи више чинити злочинства без казне по савијест своју. Савијест је људска жива и може тек да дријема. На земљи завлада послије тога царство Пробуђене Савијести. Власт Црнога потресла се до темеља. Свршетак је те приче — продужи Беркутов, — како се мени чини, сасвим неистинит. Почетак њен прихваћам од ријечи до ријечи. Људи су били као звијери, и Свијетли сажалио се над њима и поче давати људима о себи знамења. Но људи нијесу се обазирали на та знамења. И онда је Свијетли сам сишао на земљу, али су га људи осудили на срамоту и смрт. Божанство, које је сишло са неба на земљу, одбацило је човјештво, осрамотило га и убило. И на земљи разви онда Црни своју заставу. Ја сам се поклонио, — Беркутов заћута за часак,, — од човјештва убијеном Божанству до земље, али сам признао средства Црнога, насиље и зло као једино могућа на земљи. Човјештво је само одбацило путеве љубави и добра. Ето, ко сам ја, — осмијехну се Беркутов крајевима усница. — Но ипак, — продужи он, — у тој причи има много истине. Човјештво је преживјело, по мом мишљењу, заиста два перијода. Први је перијод, кад су људи чинили недјела, и она их нијесу мучила. Тај перијод могао би се назвати царством Мртве Савијести или Царством Звијера. Други перијод, који је почео Галилејском проповиједи, и траје до данас, може се назвати царством Пробуђене Савијести или Царство Човјека. Људи из тог перијода не могу већ чинити злочинства без казне по своју савијест. Ако и сад има изрода са мртвом савијести, то су тек конвулзије звијера, који лагано издише. Идући перијод мора бити Царство Побједничке Савијести или Царство Богочовјека. Људи из будућег царства неће више кадри бити да учине злочине.

Наставиће се.

ГОЛУБ

ЛИСТ ЗА СРПСКУ МЛАДЕЖ СА СЛИКАМА

излази у Сомбору двапут месечно на великој осмини, а стаје на целу годину 3 круне, а за Србију 4·50 динара, за остале земље 4 круне. Овај омиљени дечији лист излази сад у 25. години својој. И сад га уређује Јован Благојевић, учитељ српске више девојачке школе, а издаје књижарница **Мил. Каракашевића у Сомбору.** Ово је најјефтинији лист наше омладине, узданице народне. — Скупљачи претплате добивају на 10 претплатника лист на дар или новац за исти лист. Лист се не даје на вересију. Поједини бројеви радо се шиљу на углед. Нека је овај стари и омиљени познаник наше нежне омладине топло препоручен свакој српској кући. Ако иоле буде одзив повољан, то ћемо крајем године дати сваком претплатнику једну књигу на дар.

229 6—10

ЗА КАЛАМЉЕЊЕ У ЗЕЛЕНО

имам од најприпознатијих фабрика на стоваришту

ЛАСТИКЕ НАЈБОЉЕ КАКВОЋЕ „Gummibänder“

по најјефтинијој фабричкој цени; моја ластика има поред еластичности, постојаности још и ту особиту врлину, да се са једном килом 5—9000 калама везати могу.

Уједно препоручујем из мојих винограда

ЛАСТАРА „EDELREIS“

најбољих најплеменитијих винских и столних врста, од којих више од 1200 домаћих и иностраних сорти на избору стоје.

Алекс. А. Адамовић,

велепоседник виногради и американског ложњака

2—15 321 Нови Сад.

ТРАЖИ СЕ СПОСОБАН

КРОЈАЧ

за мушку конфекционарску радњу. Исти треба да је вичан како за лагер, тако и за фину поручбину. — Првенство има онај, који је већ био кројач у таквим радњама. Ко се осећа способан, нека се изволи обратити са својим сведочбама долепотписаном у Београд.

Награда биће стална месечна плата по способности.

Београд, 19. априла 1903.

295 5—5 **Јосиф И. Ешкенази.**

ПРВИ СРПСКИ ФОТОГРАФСКО-УМЕТНИЧКИ И УВЕЛИЧАВАЈУЋИ ЗАВОД

ИВАНА Ј. СТОЈКОВИЋА

У НОВОМ САДУ

ГЛАВНА УЛИЦА БРОЈ 25.

У издању подписаног изашла је најновија слика

Др. Јована Јовановића-Змаја,

нашег дичног песника чика Јове.

Слика је од свију досадањих слика, најверније по фотографији израђена у челикорезу на најпостојанијем кина-папиру, у попрсју скоро природне величине 60:80 ц. м. са својеручним потписом. Цена је једној слици само 4 круне; са паковањем 30 потура више.

Препродавцима и школама кад поруче најмање 10 комада за готов новац дајем 25% рабата и франко поштарина и паковање.

По жељи равашиљем исте слике и уоквирене, готове, само да се закаче, оквири су 10 ц. м. широки, прави чешки фабрикат а имадем их на избору златних, антик-златних, црних са антик-златом, и мрких браун са антик-златом. Такав оквир са сликом заједно стаје комад 12 круна, са паковањем 14 круна

Поруџбине се извршују најтачније само за готов новац или пошт. поузећем (Nachnahme). За солидну послугу јамчим. Са одличним поштовањем

ИВАН Ј. СТОЈКОВИЋ, издавач.

11—50 246

Признати најбољи и најјефтинији

БЕНЗИН- ПЕТРОЛИН- и ГАС-МОТОРИ

И

ЛОКОМОБИЛИ

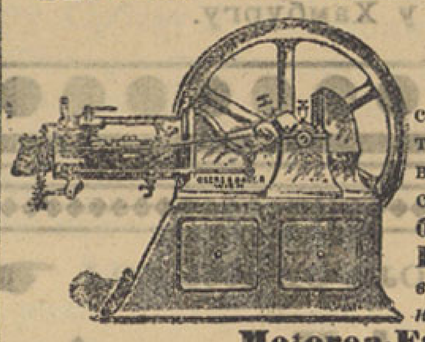

са вентилатором и електричним паленјем уз највећу гаранцију, за сваку сврху згодни. Нису, који брзо раде (Schnell-Läufer), *те по томе врло подесни за уређење млина.* Наручбине отправља

Motoren-Fabrik

OSERS & BAUER

уз повољне услове за плаћање. 867 11 20

Главно заступство и стовариште за Угарску код:

B. DÉNES, VI., Vaczi körut 61.

Католови бесплатно. — Траже се солидни заступници

XII. КРАЉ УГАР. ПОВЛАШЋЕНА РАЗРЕДНА ЛУТРИЈА

110.000 ЛОЗОВА 55.000 ДОБИТАКА

сваки други лов мора се са добитком вући.

ГЛАВНИ ЗГОДИТАК У СРЕТНОМ СЛУЧАЈУ

1,000 000 Круна а премија 600.000 Круна

Многи играчи из моје главне колектуре постигли су лепе добитке.

Цена за I. разред 1/8 К 1·50, 1/4 К 3·—, 1/2 К 6.— или цели лов К 12.

Наручбине поштом извршујем тачно.

Ко жели може лов купити у главној колектури банкарске и мењачке радње

Мирослава Спајића

у Митровици Сремској.

245 24—28

Сваковрсна семења за расад, Штоплова, гуме и воска за каламњење, плава камена и шаша, Фина, зејтина, пиринча и каве, Крупна и ситна грожђа, Крупна бадема и лешника, Минхенско шпатен пиво у флашама.

ДЕЛИКАТЕСА и ШПЕЦЕРАЈА ТРГОВИНА

Љ. СТЕФАНОВИЋА СИН, НОВИ САД

Главна улица бр. 27.

Телефон бр. 76. Основана 1866.

Грчка лековита вина: Mavrodaphne, Cypro, Achaier, Malvasier.

Сваки дан свежа путера за тај. са спахилука надвојводе Албрехта.

Дебрецинске и енглеске меснате сланине.

Минералне воде. 751 27—

Највећи добитак је у случају 600000 марака | Објава среће | За добитке јамчи држава.

ПОЗИВ НА УДЕЛОВАЊЕ

У изгледу на згодитке, велике лутрије за коју држава Хамбург јамчи, у којој се мора за извесно

11 милиона 306.390 марака добити.

Главни добитци ове корисне новчане велике лутрије сљедећи су: као највећи згодитак је у срећном случају 600000 марака

1 премија од	800,000	М.	1 згодитак од	40,000	М.
1 „ „	200,000	„	4 „ „	30,000	„
1 „ „	60,000	„	5 „ „	20,000	„
1 „ „	50,000	„	2 „ „	15,000	„
2 „ „	40,000	„	16 „ „	10,000	„
1 „ „	35,000	„	55 „ „	5,000	„
1 „ „	30,000	„	103 „ „	3,000	„
1 згодит. „	100,000	„	155 „ „	2,000	„
1 „ „	80,000	„	616 „ „	1,000	„
1 „ „	60,000	„	14 „ „	500	„
1 „ „	50,000	„			

1022 згодитка по 400 марака.

Ова лутрија, која је подељена у 7-класа има свега 115,000 срећака са 55,755 згодитака и 8 премија, те тако скоро свака друга срећка мора за извесно добити.

Пажње је вредна та околност код ове лутрије, да се премије, код сваке класе могу добити, а не само код последње, као што је то досад било.

Највећи згодитак је у случају среће у I. класи 50,000 марака; II. класи 55.000 марака; III класи 60,000 марака; IV. класи 70,000 марака; V. класи 80 000 марака; VI. класи 90,000 марака у VII. класи 600,000 марана.

Цене срећкама, у I. класи, којима је вучење званично одређено, коштају: Цела срећка 7 марака; пола срећке 3·50 мар.; четврт срећке 1·75 марка.

За даље класе, цена срећака, као и са државним грбом снабдевене извлачне планове, шаљу се на захтев бадава и плаћеном коштарином.

Свакој мојој муштерији после извлачења шаљем званичне листе о извученим срећкама.

Исплаћујем и разашиљем добивене своте тачно и под чувањем тајне.

За поручбине молим одма

а најдаље до 28. маја п. р. о. г.

по поштанској упутници новце послати са поверењем

на банкарску кућу

САМУИЛА ХЕКШЕРА стар.

580 2—10 **у Хамбургу.**

ПОСТОЈИ ОД 1865. ГОД.

ЈОВАНА ШОМАНА СИНОВИ

КАМЕНОРЕЗЦИ

У НОВОМ САДУ

на крају дунавске улице бр. 8. преко од шеталишта.

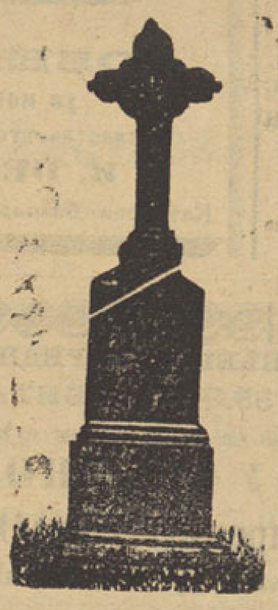

ЈЕДИНО ЗАСТУПСТВО

Беочинских фабрика цемента „UNION“

у Беочину.

Препоручујемо своје велико стовариште **Роман и Портланд-Цемента** (каје) као и цемент и мозајк-илоча по најјефтинијим ценама.

ВЕЛИКО СТОВАРИШТЕ

НАДГРОБНИХ СПОМЕНИКА.

Израђујемо споменике од црвеног и сивог мрамора, сијенита, порфира, гранита, ламбрадора, као и од пешчаног камена у својој сопственој кући, те по томе их можемо врло јефтино продавати.

Натписе у свима језицима

најтачније и најсолидније израђујемо.

За праву позлату дајемо гаранцију.

Сву каменорезачку радњу за цркве и друга зидања најтачније извршујемо и по жељи достављамо на њихово место опредељења.

202 97—100

Тражи се солидан ТРГОВАЧКИ ПОМОЋНИК

за самостално вођење једне

ШПЕЦЕРАЈСКЕ И МЕШОВИТЕ ТРГОВИНЕ.

Потребна је кауција од 400—500 круна. Извешће даје **Администрација „Заставе“.**

317 2—2

КРАТКЕ И ПЛЕТЕНЕ РОБЕ, ШПЕЦЕРАЈА И БРАШНА ТРГОВИНА

ДУШАНА ДАЉЧЕВА

У СОМБОРУ

потребује млађег помоћника Вредан и вичан истој струци само може примљен бити.

313 2—3

У СРБИЈИ ПРОДАЈЕ СЕ

Угледно пољско добро (имање) пза вароши Ниша код варошице Беле Паланке, кроз исто пролази жељезничка пруга и на самом добру (имању) стаје воз на својој постаји код железничке стражаре бр. 35, а поред имања протиче велика река звана Нишава.

Добро (имање) је пространо 600 ланаца и то 300 ланаца зиратне земље оранице и 300 ланаца под лепом чистом растовом шумом (гором). Шума (гора) је дебљине разне од 5 сантиметара па на више. На истом имању постоји:

Један млад шљивар шљивик са 3000 дрвета шљива зване мађарке (пожаге).

Један млад шљивар шљивик са 500 дрвета шљива зване тургње ранке.

Један воћњак са 500 дрвета окаламљених јабука и крушака од најфиних сората.

Један салаш (кош) нов од летава са шупом преда се дуг 30 метара, широк 2 метра, ширина шупе 4 метра.

Једна житница (хамбар) 12 метара дуг 7 метара широк са 6 оделења и шупом преда се.

Две штале са бунаром нове за марву (стоку) свака је 27, метара дуга и $7^1/_2$ метара широка

Једна кућа зидана од тврдог материјала са 6 соба, 2 кухиње, 2 кодника, једним предсобљем и подрумом.

Исто је добро (имање) сво засијано разним усевима што даје прилику и могућност купцу да се лично увери о каквоћи земље и успевању усева.

Цена је врло умерена и услови за купца повољни. Обратити се ваља

Будимиру К. Раденковићу члан фирме. **Д. Ђукановић и Комп.** трговци у Београду.

Кости В. Ракићу и Брату у Јагодини. или **Кости В. Ракићу** у Белој Паланци.

264 7—2

Одликована златном и сребрном медаљом | Постоји од 1860. г. | Одликована златном и сребрном медаљом.

ФАБРИКА НАМЕШТАЈА

Са парном машином

НАСЛЕДНИКА НИКОЛЕ ДУСИНЋА

У НОВОМ САДУ

преко пута срп. о нов. школе у сопстненој кући, Ханска улица бр. 1.

ВЕЛИКО СТОВАРИШТЕ СОПСТВЕНОГ ПРОИЗВОДА

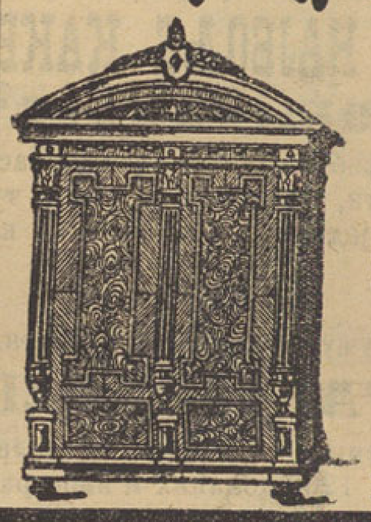

готових намештаја, шифонера, кревета, писаћих столова, дрвених и савијених столица, украса, огледала и др. и др.

Даље: гарнитура за седење, душека, дивана, велики избор, простирача ћебета и завеса.

Прима сваковрсне оправке, украшавање при **сваковрсним свечаностима**, намештај за хотеле и станове, **снабдевање потребних ствари за младе** по најновијем укусу и по **најефтинијим ценама.**

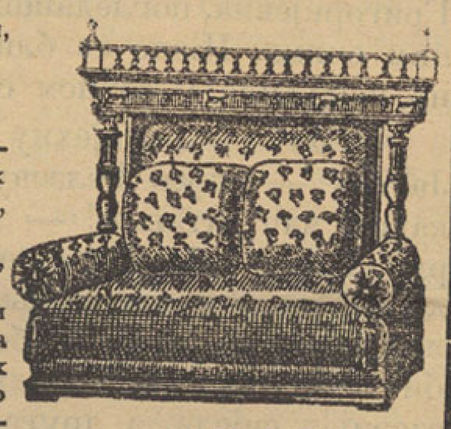

227 6—20

Главни згодитак од 400.000 круна

извучен је **30. марта** ове год. код

банкарске радње Кронфелд и Др. у Загребу

купљеном срећком разредне лутрије број **29.033.**

У IX. лутрији исплатила је банкарска радња КРОНФЕЛД и ДР. у Загребу за срећку разр. лутрије бр. 56.040 такођер

ГЛАВНИ ЗГОДИТАК ОД 400.000 КРУНА

У ГОТОВОМ НОВЦУ.

Од по прилици петогодишњега опстанка кр. уг. повл. лутрије исплатила је банкарска радња КРОНФЕЛД и ДР. у Загребу осим небројених мањих добитака још и ове **главне згодитке** у готовом новцу:

Два пута	круна	400000	Један пут	круна	30000
Два пута	круна	100000	Три пута	круна	15000
Један пут	круна	80000	Пет пута	круна	10000
Три пута	круна	60000	Осам пута	круна	5000
Један пут	круна	40000	116 пута	круна	2000

Цена срећака за прво вучење XII. лутрије, које ће бити **21.** и **22. маја о. г.:** $^1/_1$ срећке К. **12·—**, $^1/_2$ срећке К. **6·—**, $^1/_4$ срећке К. **3·—**, $^1/_8$ срећке К. **1·50.**

Наруџбине нека се по могућности одмах с дознаком дотичног износа пошаљу:

ГЛАВНОЈ КОЛЕКТУРИ КРАЉ. УГАРСКЕ ПОВЛАШЋЕНЕ РАЗРЕДНЕ ЛУТРИЈЕ

БАНКАРСКОЈ РАДЊИ

247 5—5

КРОНФЕЛД И ДР., ЗАГРЕБ, улица Марије Валерије бр. 6.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.